

педагогічної освіти, зокрема оновлення її змісту, структури і форм освітньої діяльності. В той же час, запропонована концептуальна модель інноваційної діяльності педагога-музиканта потребує подальшої розробки та впровадження у практику.

Використана література:

1. Андрущенко В. П. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1.
2. Артюшина М. В. Психологічні та педагогічні основи підготовки студентів економічних спеціальностей до інноваційної діяльності : монографія / М. В. Артюшина. – К. : КНЕУ, 2009. – 271 с.
3. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Інститут педагогіки АПН України. – К., 2003. – 39с.
4. Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи / [укл. В. П. Бех, Ю. Л. Маліновський ; за ред. академіка В. П. Андрущенка]. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – 221 с.
5. Вища освіта України і Болонський процес / за ред. В. Г. Кремня. Авт. кол. : Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. : навчальна книга. – Тернопіль : Богдан, 2004. – 382 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
7. Завалко К. В. Самовдосконалення вчителя музики: теорія та технологія : монографія / К. В. Завалко – Черкаси: ЧНУ, 2007. – 274 с.
8. Орлов В. Ф. Педагогічні інновації в галузі мистецької освіти / В. Ф. Орлов // Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент : збірник наукових праць / В. М. Мадзігон (гол. ред.). – К. : ТОВ. “ТОНАР”, 2007. – С. 33-38.

Завалко Е. В. Инновационность как признак модернизации музыкально-педагогического образования.

В статье рассматриваются ключевые аспекты модернизации высшего музыкально-педагогического образования, внедрения инновационных технологий обучения, обосновывается необходимость овладения будущими учителями музыки инновационной деятельностью.

Ключевые слова: модернизация высшего музыкально-педагогического образования, инновационные технологии обучения, будущий учитель музыки.

Zavalko K. Innovativeness as a feature of modernization music teacher education.

The article examines key aspects of the of modernization higher music teacher education, innovative learning technologies, the necessity of mastering the future music teachers in innovative activity.

Keywords: modernization of higher music teacher education, innovative learning technologies, the future music teacher.

Зеленська О. П.

Львівський державний університет внутрішніх справ

УКРАЇНОЗНАВЧА ТЕМАТИКА У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Українознавчий аспект у навчанні іноземної мови, зокрема курсантами ВНЗ МВС України, є важливим фактором не тільки самоосмислення, національного самоусвідомлення, виховання патріотизму, гордості за рідну країну, свій народ, його здобутки та досягнення, виявлення національно-культурних особливостей, формування соціокультурної компетенції, але й розвитку навичок міжкультурної комунікації.

Ключові слова: українознавство, країнознавство, лінгвокраїнознавство, фонові знання, міжкультурна комунікація.

Навчання іноземної мови у ВНЗ МВС України, окрім навчальної мети, має ще й загальноосвітні завдання [2, с. 3-4], які передбачають, крім знайомства з країнами, мову якої

курсанти вивчають, з їх державним устроєм, урядовою політикою, правовою та правоохоронною системами, тобто країнознавчим матеріалом, що має професійну орієнтацію, видатними діячами, історією, культурою тощо, ще й співставче країнознавство: бесіди про Україну, її історію, сучасність, судові та правоохоронні органи тощо. Таким чином створюються можливості не тільки порівнювати системи мов (рідної та іноземної), але й культури, які ними обслуговуються. Теза про невіддільність навчання іноземної мови від знайомства з культурою країн, мова яких вивчається, є загально визнаною в методиці навчання іноземних мов і не викликає ніякого заперечення. Мова найтісніше пов'язана з культурою: вона проростає в неї, розвивається в ній і виражає її. Мова – це продукт культури: використання у суспільстві мови відображає загальну культуру населення. Водночас мова є частиною культури, одним з її елементів. Мова – це скарбниця знань, засіб відображення відомостей про всі досягнення людства, засіб передачі досвіду від покоління до покоління. Важко уявити собі передачу культурних цінностей від однієї нації до іншої і сприйняття цих скарбів представниками іншої культури без допомоги мови. Мова відіграє важливу роль у процесі міжкультурної комунікації. Мова – це складова частина культури, оскільки слово присутнє у всіх процесах творення, і разом з тим – це матеріал літературно-художньої творчості [4, с. 109]. Нам хотілося б зупинитися на питанні українознавчого аспекту в навчанні іноземних мов, який, безперечно, покликаний відігравати позитивну роль у справі виховання курсантів у дусі любові до рідної землі, до народної творчості, культури, що особливо важливо в наш час відродження та розбудови України. При такому підході іноземна мова стає засобом осягнення складності та багатогранності рідної мови та національної культури, національного достоїнства та рівності, засобом громадської освіти, а також розвитком особистості та її індивідуально-культурних потреб.

У “Національній доктрині розвитку освіти” вказано, що серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку освіти є збереження та збагачення українських культурно-історичних традицій, виховання шанобливого ставлення до національних святинь, української мови, а також до історії та культури всіх корінних народів і національних меншин, які проживають в Україні, формування культури міжетнічних і міжособистісних відносин. Освіта має гуманістичний характер і ґрунтується на культурно-історичних цінностях Українського народу, його традиціях і духовності [3, с. 8-9.]. Серед основних принципів державної культурної політики можна зазначити такі, як:

- самоцінність, незалежність культури та мистецтва в усіх їх численних проявах;
- забезпечення активного функціонування української мови в усіх сферах культурного життя держави;
- забезпечення гарантій свободи творчості, доступу до культурних надбань;
- підтримка високопрофесійної мистецької творчості, яка забезпечує якісний рівень національної культури;
- збереження національної культурної спадщини;
- створення та утримання базових елементів культурної інфраструктури тощо [5, с. 86-87].

Окремі аспекти питання українознавства у навчанні іноземних мов (наприклад, зіставлення фонологічної і граматичної систем рідної та іноземної мов, вивчення структурної та семантичної специфіки мовних відповідностей при перекладі термінів і термінологічних словосполучень, дослідження перекладів українських авторів іноземними мовами, художня література як модель навчального процесу тощо) розглядали Н. Н. Михайлов, О. І. Литвинюк, О. Л. Калашникова, Р. П. Зорівчак, М. Ф. Самусенко, С. Ю. Рижикова, Л. О. Орленко, В. І. Семендяєв та ін., але, на наш погляд, ця проблема ще недостатньо досліджена науковцями, методистами та викладачами. Часом у програмах тільки декларується теза про виховання спеціаліста компетентним у галузі культури, традицій та історії України, а інколи буває так, що курсанти чи студенти, навіть маючи певні лексичні та граматичні знання з іноземної мови, не можуть детально розповісти про свою країну, народ, культуру, традиції, місто тощо, бо в них у цьому плані бракує відповідної інформації та знань. Є деякі дослідження, спрямовані на відображення в мові історії розвитку країни, її соціально-економічної та політичної системи, побуту, традицій тощо.

Значно менше досліджуються, зокрема у порівняльному плані, особливості відбиття в мові національного характеру її носіїв, наприклад, національних особливостей мовного етикету, паралінгвістичного аспекту усного мовлення носіїв різних мов. Орієнтація на різницю між народами і культурами виявляється в сучасному світі майже універсальною; кожна національна культура повинна мати своє місце в процесі навчання.

Умовою спілкування є не тільки володіння мовою, але й наявність певних знань, накопичених до акту комунікації. Теорія комунікації має передбачає відносну рівність співбесідників у плані володіння деякою інформацією: крім загальної мови (в чисто структурному і в значній мірі семантичному плані її компонентів) вони повинні володіти рівним загальним для них об'ємом екстралінгвістичних знань, що і створює основу спілкування. В протилежному випадку, тобто коли загальне для мовця знання не визначено, комунікація практично неможлива [6, с. 6]. Кореляції між культурою та мовою мають корені набагато глибші, ніж специфічна семантика слів. Знання про навколишній світ, які є в учасників комунікативного акту, є фоновими знаннями. Фонові знання – сукупність культурно- і матеріально-історичного, географічного та прагматичного характеру. Фонові знання стають показником належності людини до певної національно-культурної спільноти, результатом її історико-культурного, духовного розвитку. Досліджуючи лінгвокраїнознавче навчання іноземних мов, різні науковці виділяють певні розділи фонових знань. Наприклад, Фурманова В. П. вважає, що “культурно-мовна” особистість повинна оволодіти такими фоновими знаннями для успішного спілкування в ситуації міжкультурної комунікації:

- ✓ історико-культурним фоном, який включає відомості про культуру суспільства в процесі його історичного розвитку;
- ✓ соціокультурним фоном;
- ✓ етнокультурним фоном, який включає інформацію про побут, традиції, свята;
- ✓ семіотичним фоном, який містить інформацію про символіку, позначення, особливості іншомовного оточення [7].

Хамерлі Х. виділяє такі моделі, призначені для аналізу специфіки іншомовної культури:

- * інформаційну (фактичну) культуру (знання з історії, географії, загальні відомості);
- * культуру поведінки (особливості взаємовідносин у суспільстві, норми, цінності, розмовні формули);
- * традиційну культуру (художні цінності) [8].

Хіршем Е. Д. розробив концепцію “культурної грамотності” та визначив обсяг знань, включений в обов'язковий мінімум культурної грамотності американців. Він склав словник культурної грамотності, який містить основні відомості з світової та американської історії, літератури та культури [9].

Нам видається доцільним забезпечити курсантів також і фоновими знаннями, що стосуються України. Це сприятиме розвитку вмінь орієнтуватися у зв'язках між мовою та культурою своєї країни, особливостями прояву національної специфіки в соціокультурній поведінці її представників, орієнтуватися відносно рис схожості та відмінності в культурах рідної та чужої країни. Таке органічне поєднання українознавчого, країнознавчого та лінгвокраїнознавчого компонентів системи навчання іноземної мови може задовольнити потреби особистості, яка прагне до гармонійного розвитку.

Для реалізації вищезазначеної мети необхідно, перш за все, створити відповідну навчальну літературу, яка б не тільки містила інформацію про деякі факти з історії, географії, про національну символіку, загальноновизнаних видатних людей, але й про звичаї, свята, мовленнєвий етикет, культуру поведінки, різні види мистецтва, зокрема народного, сучасні тенденції розвитку театру, кіно, естради тощо. Завдання викладача іноземних мов полягає у виробленні практичних навичок та вмінь іншомовної мовленнєвої діяльності курсантів та їх удосконалення на основі навчальних текстів. Одиниці міжкультурного спілкування, представлені певними національно-культурними компонентами, за своєю сутністю найповніше розкривають комплекс культурного буття в тексті. Навчальний процес з іноземної мови необхідно ґрунтувати на системі навчально-комунікативних ситуацій, близьких до реальних. Це може бути використання методів активного навчання,

діалогічного мовлення, ділових та рольових ігор, ситуаційних вправ. Під час такої роботи курсанти не тільки використовують іноземну мову як засіб спілкування, але й вчать будувати взаємовідносини, підтримувати гармонійне спілкування, запобігати конфронтації, розуміти поведінку інших. Такий підхід до навчання мови активізує навчання, стимулює ініціативу, розвиває мислення, посилює інтерес до навчання мови та підвищує культуру поведінки та мораль курсантів.

По-друге, доцільно брати до уваги той факт, що країнознавчий матеріал має і професійну орієнтацію, реалізацію якої необхідно здійснити в навчальному процесі. Професійно спрямовану інформацію варто доповнювати доречними за контекстом вставками українознавчого та країнознавчого змісту. Саме вони можуть емоційно підсилити текст, привернути до нього увагу, зацікавити читача чи слухача. Такі наукові тексти, в яких розкривається історія науки, що вивчається, її завдання та функції, дається визначення основних понять і законів, говориться про її видатних засновників, представників і науковців, викликають особливе зацікавлення у курсантів, магістрів та аспірантів. Таким чином вирішується важлива проблема сучасної вимоги вищої освіти, яка полягає в її гуманітаризації. Курсанти також мають можливість розширити та поглибити свої культурологічні знання.

По-третє, бажано в практиці навчання іноземної мови на основі текстів, значених вище, використовувати один із типів їх лінгвістичного аналізу, а саме лінгвістичний коментар. Головне завдання такого коментарю та його основний засіб – словникове або підрядкове літеральне пояснення незрозумілих, маловживаних, спеціальних слів, виразів, граматичних явищ, екстралінгвістичних явищ тощо.

По-четверте, необхідно брати до уваги той беззаперечний факт, що лише тоді, коли опановуємо іноземну мову, починаємо повніше, краще відчувати рідну мову, а в свою чергу, людина, яка добре, осмислено володіє рідною мовою, успішно засвоює іноземну. Належне теоретичне осмислення специфіки структури будь-якої мови, зокрема і рідної, досягається у зіставленні її з структурою інших мов. Тому проведення фонетичних, лексичних та граматичних паралелей, встановлення аналогій та асоціацій, спільних для германських та слов'янських мов, є ефективним та психологічно обґрунтованим навчальним засобом. Викладач повинен мати необхідну підготовку як з методики, так і з порівняльної типології української та іноземної мов. Неможливо уявити собі навчання іноземної мови в україномовній аудиторії без пояснення міжмовних паралелей та перекладу для засвоєння, наприклад, окремих лексичних і фразеологічних одиниць, граматичних явищ і розбіжностей у стилістиці. Лінгвістичний аспект навчання іноземної мови органічно поєднується з просвітницьким, краєзнавчим та культурологічним.

Враховуючи сказане вище, можна визначити педагогічні умови, які зумовлюють ефективність такого підходу до українознавчого аспекту в навчанні іноземної мови:

- ✓ організація педагогічно доцільного добору форм і методів навчання, які забезпечують суб'єкт – суб'єктну взаємодію;
- ✓ професійна спрямованість навчального процесу;
- ✓ організація гуманістично спрямованих відносин у системі “викладач – студент”, “студент – студент”;
- ✓ забезпечення високого рівня комунікативної і методичної компетентності викладача [1, с. 165].

До пункту професійної спрямованості навчального процесу варто також додати “професійно-культурологічна спрямованість навчально-виховного процесу”.

Таким чином, використання українознавчої тематики в навчальному процесі з іноземної мови має не тільки пізнавальне, але й велике виховне, естетичне та культурологічне значення. Українознавчий аспект у навчанні іноземної мови, зокрема курсантами ВНЗ МВС України, є важливим фактором не тільки самоосмислення, національного самоусвідомлення, виховання патріотизму, гордості за рідну країну, свій народ, його здобутки та досягнення, виявлення національно-культурних особливостей, формування соціокультурної компетенції, але й розвитку навичок міжкультурної комунікації.

Використана література:

1. Заскалета С. Г. Формування соціокультурної компетенції студентів економічного факультету / С. Г. Заскалета // Міжнародний форум "Мовна освіта: шлях до євроінтеграції": тези доповідей. – К. : Ленвіт, 2005. – С. 165.
2. Зеленська О. П. Іноземна мова. Англійська, німецька, французька: програма навчальної дисципліни. Для курсантів і студентів / О. П. Зеленська. – Львів : ЛьвДУВС, 2007. – 32 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти // Болонський процес: нормативно-правові документи / [уклад. З. І. Тимошенко, І. Г. Оніщенко, А. М. Грехов, Ю. І. Палеха]. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – С. 6-27.
4. Русанівський В. М. Мова в нашому житті / В. М. Русанівський. – К. : Наукова думка, 1989. – 111 с.
5. Скуратівський В. А. Гуманітарна політика в Україні: навч. посібник / В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, С. А. Чукут. – К. : Вид-во УАДУ; Вид-во "Міленіум", 2002. – 262 с.
6. Томахин Г. Д. США. Лингвострановедческий словарь / Г. Д. Томахин. – М. : Рус. яз., 2000. – 576 с.
7. Фурманова В. П. Межкультурная коммуникация и лингвокультуроведение в теории и практике обучения иностранным языкам / В. П. Фурманова. – Саранск : Изд-во Мордовского ун-та, 1993. – 303 с.
8. Hammerly H. Synthesis in Second Language Teaching / H. Hammerly // Second Language Publications, 1982. – 239 p.
9. Hirsh A. D. The Dictionary of Cultural Literacy. What Every American Needs to Know / A. D. Hirsh. – Boston, 1988. – 825 p.

Зеленская О. П. Украиноведческая тематика в обучении иностранным языкам в ВУЗах МВД Украины.

Украиноведческий аспект в обучении иностранного языка, в частности курсантов ВУЗов МВД Украины, является важным фактором не только самоосмысления, национального самосознания, воспитания патриотизма, гордости за родную страну, свой народ, его достояние и достижения, выявления национально-культурных особенностей, формирования социокультурной компетенции, но и развития навыков межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: украиноведение, страноведение, лингвострановедение, фоновые знания, межкультурная коммуникация.

Zelenska O. P. Getting knowledge about Ukraine subject in the studies of foreign languages in higher educational establishments of MVS of Ukraine.

Getting knowledge about Ukraine, its different aspects while learning a foreign language, particularly by cadets of the higher educational establishments of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, is an important factor not only of self-understanding, national self-comprehension, patriotism, pride in the native country, its people, their achievements, revealing the national cultural peculiarities, forming the socio-cultural competence, but also of the development of the habits of the intercultural communication.

Keywords: knowledge about Ukraine, country-study, linguocountry-study, background knowledge, intercultural communication.

**Ісаєнко В. М., Уліщенко В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

**МОНІТОРИНГ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ
І ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ**

У статті йдеться про умови та інструментарій діагностування якості освіти. Особлива увага надається факторам, що є визначальними для оцінювання якості освіти, а також засобам спостереження, анкетування, інтерв'ювання та тестування. Окремо аналізується особливість організації моніторингових досліджень в російських університетах.

Ключові слова: моніторинг, якість освіти, тести, валідність, анкетування.

Підвищення якості освіти визнається сьогодні одним із пріоритетних напрямів державної політики, стратегічним ресурсом поліпшення добробуту українських громадян,